

Euroopa Liidu
Nõukogu

Brüssel, 9. juuni 2023
(OR. en)

10457/23

LIMITE

ENV 665
CLIMA 289
POLGEN 55
AG 50

MÄRKUS

Saatja:	Nõukogu peasekretariaat
Saaja:	Alaliste esindajate komitee / nõukogu
Teema:	Euroopa Liidu CO ₂ -turust mõju erinevatele ELi poliitikavaldkondadele – Teave Poolalt

Pidades silmas nõukogu 27. juuni 2023. aasta istungit (üldasjad), edastatakse delegatsioonidele
Poola delegatsiooni märkus.

Poola selgitav märkus arvamuste vahetuse kohta, mis käsitleb ELi CO₂-turu mõju erinevatele ELi poliitikavaldkondadele, sealhulgas energeetikale, ELi majanduse konkurentsivõimele, sotsiaalsele elatustasemele ELis

Vajadus horisontaalse arutelu järele, mis käsitleb ELi CO₂-turu mõju erinevatele ELi poliitikavaldkondadele

EL on jõudmas kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamise ambitsioonikamate eesmärkide perioodi ning ees ootavad uued väljakutsed. Viimastel aastatel on EL välja töötanud kliimaalaseid õigusakte, mis mõjutavad paljusid erinevaid ELi poliitikavaldkondi. Seetõttu ei mõjuta need mitte ainult keskkonda, vaid ka energeetikat, tööstust, üleminekukuluseid, tööhõivet ja muid sotsiaalküsimusi. Samal ajal kogeme juba praegu märkimisväärselt mõju, mida CO₂ hinnad energiahindadele avaldavad. Sellel on kahetised tagajärjed. Ühelt poolt suurenevad tööstustootmise kulud ELis, kahjustades seega Euroopa ettevõtete ja majanduste ülemaailmset konkurentsivõimet. Teiselt poolt seisavad paljud Euroopa kodanikud silmitsi kasvava energiaostuvõimetuse ohuga. Seetõttu peame arutama ELi heitkogustega kauplemise süsteemi (ELi HKS) mõju energiahindadele ja kõiki sellega kaasnevaid peamisi sotsiaal-majanduslikke väljakutseid, peamiselt ELi majanduse konkurentsivõimet ja energiaostuvõimetuse probleemi, mis ohustab paljusid meie kodanikke.

Miks me seda arutelu vajame?

On selge, et märkimisväärselt kõrgemad energiahinnad ja nende volatiilsus tuleks seostada mitme teguri kombinatsiooniga. Kuigi mõned neist on positiivsed ja oodatud (näiteks suurenenud nõudlus, mis on seotud majanduse pandeemiajärgse taastumisega), on teised meie kontrolli alt väljas ja ettearvamatud (erakorralised ilmastikutingimused, rekordiliselt kõrged maagaasihinnad, geopoliitiline olukord). Seega keskendume teguritele, mida saab kontrollida, kuna need on seotud ELi poliitikaga ja meetmetega, nimelt ELi HKSiga.

See on eriti pakiline, kuna olukord on pärast paketi „Eesmärk 55“ esitamist märkimisväärselt muutunud. Mitmed tegurid on viinud ELi lubatud heitkoguse ühikute (LHÜd) rekordiliselt kõrgete hindadeni, mis avaldavad täiendavat survet energiahindade tõusule ja volatiilsusele. Seepärast on 2030. aasta kliimaeesmärgi kavale lisatud mõjuhinnangud ja ELi HKSi direktiivi läbivaatamise ettepanek ei vasta reaalsusele ega täida enam oma eesmärki. LHÜde praegune hinnatase on kõik nendes dokumentides esitatud 2025. ja 2030. aasta stsenaariumid drastiliselt ületanud. Täna seisavad aga meie kodanikud ja tööstusharud silmitsi kasvavate probleemidega, mida põhjustavad kõrged energiahinnad ja ELi LHÜd. Olukord on muutunud ja on saabunud aeg neid probleeme ELis arvesse võtta mitte üksnes valdkondlikes aruteludes, vaid ka tõeliselt horisontaalsel viisil. Kuigi ELi LHÜde hindade mõju energiahindadele võib liikmesriigiti erineda, ei saa seda eirata. On liikmesriike, kus elektri- ja soojusenergia tootmise heitemahukus on suur, mistõttu on ELi LHÜde ostukulude osakaal energiahinnas märkimisväärselt suurem (Poola puhul oli keskmine osakaal elektri hulgihindades 2022. aastal 50%, samas kui ELi keskmine oli 20%).

ELi osakaal ülemaailmses SKPs vähenes 25%-lt 1990. aastal 17%-le 2020. aastal. See tähendab, et viimase kolme aastakümne ülemaailmne majanduskasv toimus peamiselt väljaspool ELi – Aasias ja eelkõige Hiinas. Kuigi osa sellest langusest on tingitud erinevatest lähtepositsioonidest, väärrib märkimist, et ELi majanduskasv – ja eriti euroala majanduskasv – oli ka USAga võrreldes aeglasem. Samuti on vähenenud ELi suhteline osakaal ülemaailmses kaubanduses. ELi ja USA ettevõtete kui konkurentsivõime alustalade võrdlemine näitab märkimisväärset lõhet.

Ajavahemikul 2014–2019 kasvasid Euroopa ettevõtted USA omadest keskmiselt 40% aeglasemalt.

Võrreldes 2021. aastaga vähenes 2022. aastal tööstustootmine energiamahukates tööstusharudes, sh metallide, kemikaalide, mittemetalsete mineraalide ja paberi vallas, samas kui muudes tootmissektorites tootmine suurenes. Näiteks vähenes keemiatoodete tootmine 2022. aastal eelmise aastaga võrreldes rohkem kui 6% ja metallitootmine 4%. Sellele järgnevad näited ettevõtetest, kes viivad oma äritegevuse väljapoole ELi. Näiteks teatas tulude poolest maailma suurim keemiaettevõtte, et ta viib kõrgete energiakulude tõttu tootmise Euroopast välja. See toob kaasa ligikaudu 2600 töökoha kaotuse.

Kuigi energiahinnad on viimasel ajal stabiliseerunud, oli see osaliselt tingitud liikmesriikide valitsuste poliitikast ja sekkumistest. Siiski tuleb rõhutada, et kõik rakendatud meetmed on vähendanud valitsemissektori vahendeid, vähendades seega suutlikkust anda rahalist toetust muudes valdkondades (nt energiasüsteemi ümberkujundamine). Lisaks, võttes arvesse, et 2022. aastal piirati energiaarvete suurenemist tänu valitsuste sekkumistele ja fikseeritud hinnaga lepingutele, peame valmistuma veel üheks hinnatõusuks enne 2023. aasta talve, kuna Euroopa seisab silmitsi kasvava konkurentsiga, mida tekitavad Hiinast pärit energiatarned.

Kuigi liiga kõrged energiahinnad suurendavad kõigi eurooplaste elukallidust, ei jaotu koormus elanikkonna vahel ühtlaselt. Kahjulikud tagajärjed on eriti tuntavad madala sissetulekuga kodumajapidamistes, kus keldrites ei ole soojuspumpasid ning katustel pole päikesepaneele. Eurostati andmetel ei suutnud ligikaudu 35 miljonit ELi kodanikku (ligikaudu 8% ELi elanikkonnast) 2020. aastal oma kodu piisavalt soojana hoida. 2021. aastal alanud energiahindade tõus, mis süvenes seoses Venemaa sissetungiga Ukrainasse 2022. aasta veebruaris, on koos COVID-19 kriisi mõjuga tõenäoliselt paljude ELi kodanike jaoks juba niigi rasket olukorda halvendanud. Lisaks näitavad ELi energiaostuvõimetuse vaatluskeskuse andmed, et energiaostuvõimetute kodanike hinnanguline arv Euroopa Liidus võib olla kuni 125 miljonit inimest, kusjuures kõrged energiahinnad on üks kolmest seda nähtust põhjustavast peamisest tegurist. Hoonete ja maanteetranspordi sektori lisamine ELi HKSi võib olukorda veelgi halvendada.

Miks on üldasjade nõukogu selle arutelu jaoks õige foorum?

Üldasjade nõukogul on ainulaadne roll ELi poliitikavaldkondade ja horisontaalsete teemade koordineerimisel. Kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artikli 16 lõikega 6 tagab üldasjade nõukogu nõukogu eri koosseisude töö järjepidevuse. Nõukogu kodukorra artikli 2 lõikes 2 sätestatakse: „Üldasjade nõukogu ülesandeks on poliitikavaldkondade üldine kooskõlastamine, institutsioonilised ja haldusküsimused, Euroopa Liidu poliitika eri valdkondi mõjutavad horisontaalsed teemad nagu mitmeaastane finantsraamistik ja laienemine ning kõik küsimused, mis Euroopa Ülemkogu on talle suunanud, võttes arvesse majandus- ja rahaliidu toimimist käsitlevaid eeskirju“. ELi HKSiga tegelemise eest vastutav nõukogu koosseis on keskkonna nõukogu. Kõnealuse süsteemi mõju on aga mitmemõõtmeline. See on tihedalt seotud küsimustega, mis kuuluvad nõukogu teiste koosseisude pädevusse. Esiteks transpordi, telekommunikatsiooni ja energeetika nõukogu, kus käsitletakse energia kõrgeid hindu ja nende volatiilsust. Teiseks konkurentsivõime nõukogu, mis vastutab Euroopa tööstuse konkurentsivõime eest. Kolmandaks majandus- ja rahandusküsimuste nõukogu, mis tegeleb kliimapöörde kuludega. Lõpuks energiaostuvõimetuse eest vastutav tööhõive, sotsiaalpoliitika, tervise- ja tarbijakaitseküsimuste nõukogu.

ELi HKS on ELi kliimapolitiitika üks peamisi vahendeid. Selle otsene mõju energiahindadele tekitab aga ELis palju riske tööstustootmisele ja suurendab energiaostuvõimetuse ohtu (mida suurendab hoonete ja maanteetranspordi lisamine uude ELi HKS-i). Arvestades selle probleemi valdkondadeülest olemust, tuleks seda kiiresti arutada viisil, mis võimaldab tuvastatud probleemidele koordineeritult reageerida. Seetõttu teeme ettepaneku, et ülesanne pidada selles küsimuses põhjalik dialoog antaks üldasjade nõukogule. Peame nõuetekohaselt koordineerima ELi poliitikat, mida see süsteem mõjutab, ning tagama oma kodanikele ja tööstussektoritele suurema kindluse.